

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

Nr 9 (12)

wrzesień 1950

Rok II

Stefania Draczkó

KILKA SŁÓW O LITERATURZE ROSYJSKIEJ

Przełomowym okresem dla rozwoju literatury rosyjskiej jest wiek XIX. Nabiera ona wówczas opozycyjnego charakteru i występuje jako bojowniczką o wolność człowieka, o równe prawa dla każdego.

Tworzy wówczas genialny poeta Aleksander Puszkín (ur. 1799 — zm. 1837). On to jest autorem poematów: „*Eugeniusz Oniegin*“, „*Miedziany jeździec*“ i wielu innych oraz licznych dramatów, powieści i opowiadań, które zyskały popularność w całym świecie.

Rewolucjonista z ducha, siłą swego talentu wznosił literaturę rosyjską na szczyty, a problemami, które w niej poruszał, budził ówczesne społeczeństwo do walki z tyranią. W jednym ze swoich utworów tak mówi o własnej twórczości:

... I naród w sercu mnie po wieczne czasy utwierdzi
Za to żem lutnią w swój nielitościwy wiek
Wysławiać wolność śmiał i wzywał miłosierdzia,
I szlachetności uczuć strzegł...

Obok Aleksandra Puszkina tworzył w tym okresie również wielki poeta, przedstawiciel epoki romantyzmu, Michal Lermontow (ur. 1814 — zm. 1841). Poezją swoją, podobnie jak Puszkín, walczył z despotyzmem carskim i jak on zginął w pojedynku, zastrzelony przez nasłanych przez rząd zbirów.

Wiele utworów z twórczości Lermontowa poświęconych jest Kaukazowi, na którym przebywał na zesłaniu, skazany za napisanie wiersza „Na śmierć Puszkina“. W wierszu tym demaskuje Lermontow rządzące koła petersburskie, wykazując, że spowodowały śmierć genialnego poety, którego wiersze podważały carski tron.

Najpiękniejsze z jego utworów to: „*Kaukazki jeniec*“, „*Demon*“ i drobne wiersze pełne liryzmu i uderzające mistrzostwem formy.

Wśród licznych klasycznych pisarzy XIX wieku wysuwają się na czoło trzy nazwiska: L e w T o ł s t o j (1828—1910), genialny twórca i głęboki myśliciel, autor światowej sławy powieści „*Wojna i pokój*“, „*Anna Karenina*“, „*Zmartwychwstanie*“. Zbuntowany przeciw strupieszalej, żyjącej pasożytniczo z pracy ludu, arystokracji rosyjskiej był w ciągłej kolizji z władzami, duchowieństwem, a nawet z własną rodziną.

Drugi z kolei, to starszy od Tołstoja, M i k o ł a j G o g o l (1809—1852) — piewca Ukrainy, rozmiłowany w koczaczyźnie i urzekający do dziś pięknymi opisami przyrody. Najważniejszym z jego utworów jest komedia „*Rewizor*“, która od stu lat nie schodzi ze scen europejskich. Wyśmiał w niej Gogol głupotę i sprzedajność urzędników carskiej Rosji i pokazał ludzi na pozór uczciwych, a w rzeczywistości kanalie, tym szkodliwsze, że trudne do rozpoznania. Godna kompania burmistrza-łapownika nie ma mu za złe, że kradnie, ale że kradnie „nie według urzędu“ — to znaczy za dużo w stosunku do stanowiska. Głęboka ironia tych słów celnie godziła w państwowy aparat carskiej Rosji.

Trzeci z wielkiej trójcy, A n t o n i C z e c h o w (1860 — 1904) pisał nowele i komedie. Wielki humorysta, umiał pod pozorem bawienia ludzi dać rzetelne obrazy z życia carskiej Rosji i przedstawić nędzny żywot ludzi ogłupianych przez ucisk i ciemnotę. Arcydziełem Czechowa jest komedia „*Wisniowy sad*“, w której piętnuje bezideowość arystokracji.

Literatura Związku Radzieckiego od początku postawiła sobie za zadanie odtworzyć człowieka walczącego o nowy socjalistyczny świat, o szczęście i wolność ludzi. Państwo radzieckie przywiązuje wielką wagę do wychowawczej roli literatury

i ocenia ją w pierwszym rzędzie od strony jej wartości społecznej i jej znaczenia dla budowy socjalizmu,

... Chcę, ażeby do bagnetu
przyrównano pióro
wraz z topieniem żelaza i obróbką stali
o robocie wierszy
z ramienia politbiura
żeby wygłaszał
sprawozdania Stalin

pisze radziecki poeta Włodzimierz Majakowski i wiersz ten doskonale obrazuje rolę literatury w Państwie Rad.

Fundamentem literatury radzieckiej była twórczość *Maksyma Gorkiego* (prawdziwe nazwisko *Aleksy Pieszko* w ur. 1868 zm. 1936). Już na długo przed rewolucją pisał powieści oparte na światopoglądzie komunistycznym, które stopniowo pogłębiały nastroje rewolucyjne w społeczeństwie. Najważniejsze z nich to *Matka*, *Moje dzieciństwo* (powieść mająca charakter autobiograficzny), *Artamonow i synowie*. Nie mniejszą wagę od powieści mają sceniczne utwory Gorkiego: *Jegor Bułyczow*, *Na dnie* i inne. Autor walczy w nich o człowieka sponiewieranego, zdeprawowanego, ale takiego, który mimo wszystko zachował godność ludzką. „Człowiek — to brzmi dumnie“ — mówi autor w „Na dnie“.

Literatura radziecka służy całkowicie sprawie człowieka i prowadzi go etapami rozwoju państwa radzieckiego do komunizmu. W zależności od tych właśnie etapów zmienia się tematyka literatury.

W okresie wojny domowej najczęstszym gatunkiem literackim była poezja, odzwierciedlająca cały patos rewolucji i walki w jej obronie. Czołowym poetą tego okresu jest Włodzimierz Majakowski (1893—1930) poeta-agitator, jak go powszechnie nazywano. Wiersze jego wiązały się zawsze z dniem dzisiejszym, z bieżącymi wypadkami życia politycznego i kulturalnego. Majakowski przybliżył poezję do zasadniczych zagadnień życia, wniósł w nią rewolucyjną treść i wyposażył w wielką siłę wyrazu. Najważniejsze z jego utworów to poematy: *Dobrze*, *Obłok w spodniach* i wiersz *Lewa marsz* — poświęcony marynarzom:

... Błękitnobluzi,
rwijcie
za oceany
Zali się pancernikom na redzie
stępiły dzioby ze stali
Niech się brytyjski lew przeży,
niech ostrą koroną olśniewa —
komuny nikt nie zwycięży
Lewa!
Lewa!
Lewa!

Po zakończeniu wojny domowej, w okresie stalinowskich pięciolatek, literatura radziecka staje do pomocy w ich realizowaniu oraz dokumentuje osiągnięte wyniki. W okresie tym pojawia się szereg powieści poświęconych przebudowie życia ekonomicznego i związanych z nią problemów społecznych. Najważniejsze z nich to *Cement* Gładkowa i *Zorany ugór* — Szołochowa.

Powstają wówczas również wielkie arcydzieła Aleksęgo Tołstoja *Droga przez mękę* i *Piotr I*, Szołochowa, *Cichy Don*, Ostrowskiego *Jak hartowała się stal*.

Następny okres literatury radzieckiej, to okres wojny z hitlerowskim najazdem. Literatura znów staje obok człowieka w walce o ojczyznę. Najważniejsze utwory z tego okresu to: *Szosa Wołokołamska* Beką, *Dni i noce* — Simonowa, opowiadające o obronie Stalingradu, *Młoda Gwardia* — Fadijewa.

Czwarty, bieżący okres literatury omawia sprawy związane z odbudową kraju. Na wyróżnienie zasługuje tu utwór Babajewskiego „*Kawaler złotej gwiazdy*“.

Poza tym jest dużo powieści powracających do tematu wojny. Do najlepszych z nich należy *Burza* — Erenburga i *Opowieść o prawdziwym człowieku* — Polewoja.

Oprócz literatury ukazującej się w rosyjskim języku, w Związku Radzieckim wydaje się wielką liczbę dzieł w językach ludów poszczególnych republik. Utwory te Związek Radziecki traktuje jako wspólny wkład w kulturę światową. Literatura

poszczególnych republik, narodowa ze względu na formę i socjalistyczna ze względu na treść, oddaje swoje osiągnięcia w służbie wszystkich obywateli Związku, bez względu na to jaką narodowość reprezentują.

Jadwiga Lubodziecka

KSIĄŻKI O ZWIĄZKU RADZIECKIM

Rocznica Wielkiej Rewolucji Październikowej, miesiąc pogłębienia przyjaźni polsko-radzieckiej oraz wzmożona w tym okresie akcja polityczno-oświatowa stawiają przed wszystkimi bibliotekami poważne zadania. Stwarzają one potrzebę przeprowadzenia szeregu imprez we własnym zakresie, które umożliwiłyby czytelnikom poznanie i zbliżenie uczuciowe do kraju przodującego socjalizmu. W bieżącym numerze, w naszej wkładce podajemy zdjęcia z wystawy zorganizowanej w październiku ubiegłego roku w bibliotece Związków Zawodowych we Włocławku. Nie każda z naszych bibliotek może sobie już dzisiaj pozwolić na urządzenie tak dużej wystawy we własnym zakresie. Natomiast jest to możliwe przy współdziałaniu pracowników kulturalno-oświatowych, Związków Zawodowych, Związku Samopomocy Chłopskiej, Związku Młodzieży Polskiej, Ligi Kobiet. Zadaniem bibliotekarza jest dostarczenie, po uzgodnieniu z Partią, odpowiedniego materiału i wgląd pedagogiczno-metodyczny w całość wystawy. Biblioteki posiadające niewielkie księgozbiory winny przygotować obok plakatu, małą wystawkę książek znajdujących się w bibliotece. Omawialiśmy już w pierwszym numerze „Poradnika Bibliotekarza“ z ubiegłego roku materiał książkowy, który może być wzięty pod uwagę przy urządzaniu wystaw, lub też przy sporządzaniu plansz czytelniczych. Polecaliśmy wówczas, jako podstawowe zestawienie literatury o Związku Radzieckim, broszurę pod tytułem *Poznajemy Związek Radziecki* — wybór literatury, opracowany przez *I. Lewandowską*, wydany przez Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich. Wybór ten zawiera około 250 pozycji ułożonych tematycznie. Rozpowszechniony w kilku nakładach wielotysięcznych, oddał on już w roku ubiegłym wielkie usługi bibliotekom wszelkich typów. Słu-

żyć on może i w roku bieżącym za podstawę wyboru książek. Należy jednak materiał ten uzupełnić nowymi wydawnictwami, które tutaj pokrótce omówimy:

Ukazały się dwa interesujące reportaże: *J. Fucika — W kraju, gdzie jutro jest już dniem wczorajszym.* (W-wa 1950 PIW s. 399) i *Wiktora Woroszyńskiego — Szkoła dwustu milionów.* (W-wa 1950 „Prasa Wojskowa“ s. 170). Autorem pierwszego jest nieżyjący komunista czeski, który opisuje zdobycze Związku Radzieckiego osiągnięte do 1938 roku. Drugi reportaż, napisany przez polskiego poetę i krytyka literackiego, jest wspomnieniem z niedawno odbytej podróży po ZSRR.

W najbliższym czasie ukaże się nakładem „Książki i Wiedzy“ książka *Jacka Wołowskiego — Z podróży po ZSRR.*

Źródłem poznania sił kierujących społeczeństwem radzieckim jest seria oparta na podstawach naukowych, wydawana przez „Książkę i Wiedzę“ pod nazwą „O radzieckim społeczeństwie socjalistycznym“ oraz seria „Współpracy“ pod nazwą „ZSRR kraj socjalizmu“.

Te same zagadnienia porusza książka *Stanisława Ehrlicha Państwo Radzieckie.* (W-wa 1950 KiW s. 122) w serii „Biblioteka Wiedzy o Związku Radzieckim“, wydawanej także przez „Książkę i Wiedzę“.

Do podanych w poprzednich numerach „Poradnika Bibliotekarza“ pozycji omawiających zagadnienia spółdzielczych gospodarstw rolnych należy dodać książkę *S. Piotrowskiego — Na Ukrainie szumi pszenica.* (W-wa 1950 KiW s. 96), będącą opisem wycieczki polskich chłopów do ZSRR.

Do książek zasługujących na poznanie należy zaliczyć wspomnienie organizatora współzawodnictwa pracy w fabrykach radzieckich *Aleksandra Czutkicha — Brygady najwyższej jakości.* (W-wa 1950 KiW s. 79). Znaczenie przynależności do grupy komsomolskiej w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych i społecznych wśród młodzieży w fabryce, oświetla broszura, *T. Oszwierowa* pod tytułem *Grupa komsomolska w fabryce.* (W-wa 1950 KiW s. 59), wydana w serii „Biblioteka Młodzieżowa ZMP“. Zbiorowe dzieło pod tytułem *Kobiety radzieckie* (W-wa 1950 KiW s. 287) jest książką, omawiającą osiągnięcia kobiet możliwe tylko w kraju o ustroju socjalistycznym.

Dalej wymienić należy dwie książki poruszające zasadnicze problemy oświatowe z punktu widzenia marksistowskiego: *A. Kałasznikowa — Oświata radziecka w latach 1917—1947* (W-wa 1950 „Nasza Księgarnia“ s. 71) i ciekawą, ze względu na sposób ujmowania problemów wychowawczych, książkę pedagoga angielskiego *Beatrice King — Oświata i wychowanie w ZSRR*. (W-wa 1950 PIW s. 255). Wiadomości o osiągnięciach sportu radzieckiego znajdujemy w książce *J. Brażnina — W barwach czerwieni*. (W-wa 1950 KiW s. 287).

Wśród ostatnio wydanych utworów beletrystycznych najwybitniejszą pozycją jest wyróżniony nagrodą stalinowską zbiór opowiadań *Borysa Polewoja* pod tytułem *My ludzie radzieccy*. (W-wa 1950 LSW s. 336). Autor w sposób bardzo prosty i wzruszający opowiada o wielu cichych bohaterach z czasów ostatniej wojny.

Ukazała się dawno zapowiadana powieść *F. Malcewa — Gorące Źródła* (W-wa 1950 „Prasa Wojskowa“ s. 496). W rozległym opisie autor przedstawia jak pozafrontowa wieś Gorące Źródła przyspieszyła i udoskonaliła rytm pracy kolchozowej, dostarczając w czasie wojny zboże dla armii. Podobne zagadnienie z okresu ostatniej wojny porusza powieść *Fiedora Krawczenki — Rodzina Naliwajko*. (W-wa 1950 KiW s. 279). Tematem tej książki jest ewakuacja, a następnie wytężona praca kolchozu, świadomego ciężających na nim, w związku z wojną, dodatkowych obowiązków. Sprawy ewakuacji i odbudowy zniszczonej fabryki po zakończeniu wojny przedstawia powieść *Borysa Gallina — W Donbasie*. (W-wa 1949 KiW s. 247).

Opowiadanie o ciekawym typie człowieka radzieckiego stanowi książka *Aleksandra Boka — Timofiej — serce na dłoni*. (W-wa 1950 KiW s. 90).

Interesująca powieść *W. Dobrowolskiego — Trzej w szarych płaszczach* (W-wa 1950 „Prasa Wojskowa“ s. 268) przedstawia życie studentów rosyjskich.

Ukazały się ostatnio pełne uroku kameczackie opowiadania obyczajowe *Andrzeja Kaluczenki — Paschale* (W-wa 1950 PIW s. 239).

Przy poznawaniu literatury radzieckiej należy pamiętać o cyklu książek wydawanych przez „Prasę Wojskową“ prze-

znaczonych dla czytelnika mniej wyrobionego. Dwie serie „Biblioteki Żołnierza“: I—, „Popularne Wypisy Literackie“ i III— „Opowiadania o walce i pracy“ podają szereg fragmentów z najciekawszych utworów literatury światowej, wśród których pierwsze miejsce zajmuje literatura radziecka. Przykładowo można podać przeróbki takich książek jak: *Młodzi bohaterowie Krasnodonu* — fragment z *Młodej Gwardii* — *Fadiejewa*, *W walce* — fragment z *Matki* — *Gorkiego*, lub *Kolej Komsołmolska* — fragment z książki *Ostrowskiego* — *Jak hartowała się stal*. Cykle te są cennym materiałem w poznawaniu literatury przez czytelników, dla których oryginalna książka jest za trudna.

Nie ukazała się jeszcze żadna nowa pozycja powieściowa o Wielkiej Rewolucji Październikowej, które to zagadnienie stanowi zawsze najmocniejszy akcent we wszystkich październikowych imprezach bibliotek. Przypominamy, że w cytowanym już numerze pierwszym „Poradnika Bibliotekarza“ z 1949 roku omówione zostały materiały dotyczące Wielkiej Rewolucji Październikowej (powieści, poezje, materiały repertuarowe, książki popularno-naukowe).

Książki o życiu i pracy w Związku Radzieckim docierają do czytelników w stałej, codziennej pracy bibliotek. Październik — miesiąc pogłębienia przyjaźni polsko-radzieckiej — wpłynie niewątpliwie na rozszerzenie kręgu czytelników tej książki, przez co doświadczenia i trudności przebudowy oraz osiągnięcia Związku Radzieckiego staną się znane i bliskie każdemu obywatelowi Polski Ludowej.

Czesław Koziół

BIBLIOTEKA GMINNA W RADZIECKIEJ WSI

WSPOMNIENIA Z WYCIECZKI DO ZSRR

Zestawiając osiągnięcia rozbudowy bibliotek w Polsce Ludowej zazwyczaj wysuwa się jako główny sukces zorganizowanie pełnej sieci bibliotek gminnych na wsi. I słusznie: dziś każda z 3 000 gmin wiejskich w Polsce posiada już własną biblio-

tekę, z księgozbiorem dochodzącym przeciętnie do tysiąca tomów; korzystać z nich mogą również mieszkańcy odległych gromad, którym biblioteka gminna dostarcza książek do „punktów bibliotecznych“. Księgozbiór biblioteki gminnej i punktów bibliotecznych zasilany jest dodatkowo kompletami książek z kilku — czy kilkunastutysięcznego księgozbioru biblioteki powiatowej. Książka dociera systematycznie do najdalszych zakątków kraju, niesie wiedzę, przeorywuje utrzymywane przez wieki w ciemnocie umysły do wielkiej siejby postępu socjalistycznego, z której wyrośnie nasza lepsza przyszłość.

Osiągnięcie to jest olbrzymie, jeśli porównywać je ze stanem minionym. Ale czy można poprzestać na tych zdobyczach, uznać je za wystarczające? Czy biblioteki gminne odpowiadają już na ogół wymaganiom, jakie musimy im stawiać w programie naszej rewolucji kulturalnej? Czy wszystkie mają odpowiednie lokale, urządzenia, dostateczną ilość wartościowych książek, przeszkolonych i właściwie wynagradzanych kierowników, którzy mogliby poświęcić wszystkim swój czas sprawom czytelnictwa? Czy rozwijają pracę z czytelnikiem, propagują skutecznie książkę, czy dość wydajnie potrafią służyć sprawom najważniejszym: wychowaniu budowniczych socjalizmu i obrońców pokoju, tępieniu gnuśności umysłowej, wyplenianiu przesądów? Nie możemy poprzestać na mierzeniu swych osiągnięć porównywaniem z ubogą przeszłością; musimy patrzeć w przyszłość, musimy mieć przed oczyma model, wzór, jaki pragniemy urzeczywistnić.

Jako materiał do rozważań na temat: czym może i powinna być gminna biblioteka wiejska przytoczę tu spostrzeżenie z biblioteki gminnej w Związku Radzieckim, zwiedzanej przed niespełna dwoma laty przez grupę bibliotekarzy polskich.

Gmina Pawłowskoje, w powiecie Podolsk, około 60 km na wschód od Moskwy. Niewielka stosunkowo wieś liczy 1 200 mieszkańców; zabudowana dość gęsto, w centrum skupiają się instytucje publiczne: sielsowiet, szkoła, biblioteka, klub (czyli świetlica). Biblioteka zajmuje dużą salę w domu należącym do gminy. Sala ta mieści tylko wypożyczalnię i magazyn książek — czytelnia gazet znajduje się w innym budynku, opodal — w „klubie“ posiadającym nadto niewielką salę na przedstawienia i zebrania, aparat kinowy, radio.

Biblioteka ma długą tradycję. Powstała przed 14 laty, poprzednio wieś korzystała tylko z kompletów ruchomych. W ciągu tych czternastu lat biblioteka pod troskliwą opieką społeczeństwa wiejskiego rozrosła się do 11 tysięcy tomów — z nich około 300 rozsyła się do 5 punktów bibliotecznych w gminie, reszta wykorzystywana jest na miejscu.

Z biblioteki korzysta zadziwiająco wielki, jak na stosunki wiejskie, procent mieszkańców: 393 czytelników na 1200 mieszkańców (32% !); z tego blisko połowa (176) czytelników, to dzieci i młodzież do lat szesnastu.

Dla czytelników biblioteka otwarta jest codziennie przez 6 godzin. Dalsze dwie godziny swej dziennej pracy bibliotekarka poświęca opracowywaniu księgozbioru, przygotowywaniu kompletów ruchomych, programów „masowej pracy z czytelnikiem” — zebrań czytelników, wieczorów literackich, zespołów czytelniczych. Wyniki tej pracy, tematycznie ściśle powiązanej z praktycznymi, konkretnymi zadaniami życia i z problemami politycznymi Państwa Radzieckiego, widać w życiu wsi, widać też przy zwiedzaniu biblioteki w statystyce jej pracy: 13 105 wypożyczeń rocznie, w tym 5 369 (40%) wypożyczeń z beletrystyki, 5 145 (38%) z literatury dla dzieci i młodzieży. Książki dla dzieci i młodzieży zajmują osobny kącik w bibliotece — jest tych książek cztery tysiące.

W księgozborze znajdujemy też przekłady z literatury polskiej: „Faraon“ Prusa i „Chłopi“ Reymonta. Są też oczywiście przekłady z innych języków — np. Galsworthy. Smak literacki czytelników wyrobiony: największą poczytnością cieszą się dzieła laureatów Stalinowskiej nagrody literackiej, a więc literatura wyborowa.

Nie bez znacznego wpływu na dodatnie wyniki biblioteki jest też zapewne to, że bibliotekarka — wysoko kwalifikowana (niepełne wyższe studia) wieloletnia pracownica stale się doszkała biorąc udział w comiesięcznych zebraniach bibliotekarzy w mieście powiatowym, gdzie zresztą często wygłasza referaty, wprowadzając młodszych kolegów w arkana pracy z czytelnikiem.

Nasze biblioteki gminne nie mogą jeszcze pochwalić się podobnymi wynikami pracy. Ale też nie mają za sobą czternasto-

letniej tradycji rozwoju w ustroju socjalistycznym. Wzorując się na znakomitych osiągnięciach radzieckich i pracując wytrwale i my będziemy mogli postawić czytelnictwo na wsi na bardzo wysokim poziomie.

Zofia Rodziewicz

Z DOŚWIADCZEŃ BIBLIOTEK RADZIECKICH

Akcja biblioteczna w Związku Radzieckim rozpoczęła się od razu w pierwszym roku powstania władzy radzieckiej. Jeszcze w ogniu walk rewolucyjnych Lenin osobiście interesuje się losem bibliotek i daje dyspozycje dotyczące ich zabezpieczenia. W czerwcu 1918 roku wychodzi pierwszy dekret Rady Komisarzy Ludowych o ochronie księgozbiorów, a w pół roku potym ma miejsce uchwała domagająca się comiesięcznych raportów o wzroście liczby bibliotek i czytelników oraz o rozpowszechnianiu książek wśród ludności. Przytoczone dekrety państwowe dowodzą, jak wielkie znaczenie przywiązywało Państwo Socjalistyczne do bibliotek i czytelnictwa. To też dzisiaj bibliotekarstwo, upowszechnienie książek i czasopism, bogate formy pracy z czytelnikiem osiągnęły ogromny zakres oraz bardzo wysoki poziom.

Cechą najbardziej charakterystyczną dla radzieckiej akcji bibliotecznej jest hasło: „frontem do czytelnika“. W krajach kapitalistycznych biblioteki o charakterze publicznym mają postawę bierną, ponieważ przygotowane są dla czytelnika, który przychodzi do biblioteki z żądaniem określonej literatury. Biblioteki radzieckie nie tylko obsługują czytelnika, który sam się do nich zgłasza, dostarczając mu przy tym wszelkiej pomocy i ułatwień w poszukiwaniu odpowiedniej lektury i wskazówek jak z niej korzystać, ale przede wszystkim **w y c h o d z ą z k s i ą ż k ą i c z a s o p i s m e m n a p r z e c i w c z y t e l n i k o w i**, który, czy to z braku czasu, czy z braku nawyku czytania, nie korzysta z biblioteki.

Szeroko stosowane jest wypożyczanie mniejszych i większych kompletów książek do oddalonych pawilonów fabrycz-

nych, burs robotniczych, dalekich stacji myśliwskich, rybackich i hodowlanych, do małych stacji kolejowych, drobnych przystani itp.

Prawie przy każdej bibliotece pracuje grupa „księgonoszy“, która dociera z książką i czasopiśmem do osiedli robotniczych, lub bezpośrednio do zakładów pracy, gdzie, wykorzystując przerwę obiadową, podsuwa się lekturę zachęcając do korzystania z bibliotek. Poza tym informuje się zebranych o imprezach organizowanych w bibliotece i zaprasza do wzięcia w nich udziału.

Biblioteka w Związku Radzieckim to nie tylko miejsce, gdzie się czyta i wypożycza książki, ale to prawdziwy ośrodek pracy oświatowej i wychowawczo-politycznej.

W Polsce, gdzie jesteśmy w pełni walki o realizację Planu 6-letniego, najbardziej interesują nas doświadczenia radzieckich bibliotek dotyczące popularyzacji wiedzy technicznej, zawodowej i współdziałanie bibliotek w zakresie realizacji państwowych planów gospodarczych.

Oto dla przykładu sposób organizowania czytelnictwa w zakładach samochodowych im. Mołotowa w mieście Gorkij. Z inicjatywy biblioteki przeprowadzono tam szereg pogadank między innymi na następujące tematy: „Zasadnicze zadania planu pięcioletniego“, „Wzrost dobrobytu w nowej pięcioletce“, „Nasza fabryka w roku 1950“ itd. W kółkach technicznego samokształcenia przeprowadza się przeglądy książek i artykułów technicznych, dotyczących danej specjalności. Bibliotekarz poza tym na specjalnych pogadankach wyjaśnia jak należy pracować z książką i jak korzystać z literatury zawodowej i technicznej.

Biblioteka zakładów metalurgicznych w Mariupolu wprowadziła oprócz innych form pracy z czytelnikiem tak zwane „czwartki biblioteczne“, poświęcone omawianiu literatury technicznej. Czwartki te gromadzą zarówno robotników jak i majstrów i inżynierów. Omówienie broszury przodownika pracy Kuczerina „Jak gotuje stal“ połączone było z wystawą albumów i plakatów, ilustrujących metody pracy autora książki.

Ponad to biblioteka rozpowszechnia przy pomocy „księgonoszy“ tematyczne wykazy książek np. „Co powinien czytać pracownik pieców martenowskich“, lub „Co czytać o zimnej obróbce metali“.

Biblioteka przy zakładach w Ordżonikidże osiągnęła w ciągu roku czterokrotnie większe wykorzystanie książek zawodo-technicznych. W głównym budynku fabrycznym i w poszczególnych oddziałach urządzano zmieniające się co pewien czas wystawy książek i czasopism technicznych i zawodowych. Z barwnych okładek sporządzano plakaty dotyczące literatury potrzebnej do samokształcenia zawodowego. Przy pomocy inżynierów sporządzano zestawienia książek zalecanej lektury ze wszelkich specjalności. Zestawienia te, drukowane w formie ulotki, rozpowszechniano wśród robotników przy pomocy „księgonoszy“, lub też na konferencjach i zebraniach. Ulotki te kończyły się informacją dotyczącą biblioteki. Niezależnie od tego, każdy nowozatrudniony pracownik otrzymywał drukowane zaproszenie, aby odwiedził bibliotekę i wykaz literatury z jego specjalności z uwzględnieniem kolejności lektury. Duży udział w zachęcaniu do czytania książek technicznych brali majstrowie, których na konferencjach pod kierunkiem naczelnego inżyniera fabryki, informowano i przygotowywano do współpracy z biblioteką w zakresie popularyzacji wiedzy technicznej.

W czytelni Domu Kultury w Wyborgu prowadzony jest album „Nowości techniki“, systematycznie uzupełniany wycinkami z gazet. Wywieszona jest również tablica, gdzie zebrane są wykazy lektury kilkudziesięciu specjalności. Każdy dział, oznaczony kolorowym napisem, pozwala łatwo odnaleźć interesujące czytelnika książki, a króciutkie adnotacje o ich treści, poziomie i zakresie ułatwiają dokonanie wyboru. Ponad to w określone dni i godziny odbywają się w bibliotece dyżury inżynierów specjalistów, którzy dopomagają w wyborze właściwych książek. Tego rodzaju wszechstronną pracę oświatową biblioteki radzieckie mogą prowadzić dzięki pomocy inteligencji technicznej oraz aktywu społecznego. Młodzież komsomolską pomaga chętnie przy organizacji czytelnictwa swego zakładu pracy.

Przytoczone przykłady nie od razu dadzą się zastosować w naszych bibliotekach. Jednak metody pracy radzieckich bibliotek warte są i poznania i naśladowania. Aby upowszechnić

lekturę, a szczególnie lekturę, która pomagać będzie w realizowaniu planu 6-letniego — biblioteki muszą nawiązać ścisły kontakt z miejscową inteligencją zawodową, z organizacjami społecznymi, zawodowymi, politycznymi, z młodzieżą oraz oprzeć swoją pracę o szeroki aktywny społeczny.

Doświadczenia i osiągnięcia radzieckie będą służyć pomocą w trudnej i odpowiedzialnej pracy naszych bibliotek.

LIST Z TERENU

R. Sz. z Wrocławia.

Pragnę zwrócić uwagę czytelników „Poradnika Bibliotekarza“ na następującą sprawę. Dzisiaj, kiedy tyle serdecznych więzów łączy nas z narodami Związku Radzieckiego, kiedy tyle czerpiemy z ich literatury naukowej i beletrystycznej dla przebudowy naszego ustroju, znajomość języka rosyjskiego jest bardzo potrzebna i pożyteczna. Książka radziecka dociera szeroko do rąk czytelników poprzez tłumaczenia, jednakże trzeba się liczyć z tym, że wielu naszych czytelników zna już język rosyjski dostatecznie, aby czytać ją w oryginale. Dlaczego więc mają korzystać z tłumaczeń? Książka radziecka jest tak tania i posiada tak efektowny wygląd, że znajdzie się wielu, którzy będą chcieli posiadać ją na własność. Można powiedzieć śmiało, że książka radziecka jest rozchwytywana natychmiast po ukazaniu się jej na półkach księgarskich. Zastanawiałem się jaka jest rola bibliotekarza w rozpowszechnianiu oryginalnej książki radzieckiej. Myślę, że bibliotekarz powinien podsuwać czytelnikom tytuły książek do nabycia na własność, jak również ułatwiać im korzystanie z literatury rosyjskiej w bibliotece. Zakupiłem już dla swojej biblioteki trochę książek rosyjskich dla młodzieży i dorosłych i mam zamiar zakupić ich jeszcze tyle, na ile starczy mi funduszków, gdyż cieszą się one ogromną poczytnością. Posiadam już z zakresu literatury dla młodzieży: *Kassil — Powieści i rozkazy; Muratow — Kapitan Gołowin; Ostrowskij — Jak zakalała stal; Bobrow — Czkałow;*

dla dorosłych: P a n o w a — *Krużylica*; P o l e w o j — *My sowieckie ludi*; P a n f i e r o w — *Borba za mir*; S m i r n o w — *Synowia*; T o ł s t o j — *Chleb*; F a d i e j e w — *Matodaja gwardia*; F u r m a n o w — *Czapajew*; E r e n b u r g — *Buria*.

Nie wszystkie książki, o które czytelnicy się pytają, można dostać w księgarni. Dowiedziałem się niedawno, że Zarządy Okręgów Wojewódzkich Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej chętnie przychodzą z pomocą w takich wypadkach, pośrednicząc w wypożyczaniu książek na zasadzie wymiany międzybibliotecznej z Centralnej Biblioteki Towarzystwa w Warszawie. Dobrze byłoby, aby inne biblioteki korzystały również z tej pomocy niezależnie od zakupów własnych.

INFORMATOR

PAŃSTWOWE NAGRODY NAUKOWE I ARTYSTYCZNE

W roku bieżącym uchwałą Prezydium Rządu Rzeczypospolitej przyznano nagrody państwowe artystyczne i naukowe. Wyróżniono nie tylko wielkie, bezsporne talenty, lecz również ludzi młodych poszukujących dopiero właściwego wyrazu twórczego, ale wykazujących w tym poszukiwaniu wolę świadomego służenia Polsce Ludowej. Przy przyznawaniu nagród wielki nacisk położono na ideową i polityczną rolę artysty i naukowca w społeczeństwie socjalistycznym.

Nagrody na rok 1950 w dziale literatury przyznano:

1. trzy nagrody I stopnia:

Władysławowi Broniewskiemu — za całokształt twórczości; Mieczysławowi Jastrunowi — za powieść biograficzną pt. *Mickiewicz*; Leonowi Kruczkowskiemu za utwór dramatyczny pt. *Niemcy*.

2. trzy nagrody II stopnia:

Kazimierzowi Brandysowi — za cykl powieściowy pt. *Między wojnami*, Mirosławowi Kowalewskiemu — za powieść pt. *Kampania znaczy walka*; Leonowi Przemskiemu — za powieść biograficzną pt. *Henryk Kamiński*.

3. dziewięć nagród III stopnia:

Tadeuszowi Borowskiemu — za zbiór nowel i reportaży; Marianowi Brandysowi — za zbiór reportaży literackich pt.

Spotkania włoskie; Krzysztofowi Gruszczyńskiemu — za sztukę pt. *Dobry człowiek*; Bogdanowi Hamerze — za powieść pt. *Na przykład Plewa*; Tadeuszowi Konwickiemu — za reportaż literacki pt. *Przy budowie*; Igorowi Neverly — za powieść pt. *Archipelag ludzi odzyskanych*; Janowi Wilczkowi — za powieść pt. *Nr 16 produkuje*; Wiktorowi Woroszyłskiemu — za poemat *O generale Świerczewskim*; i tom wierszy pt. *Śmierci nie ma*; Witoldowi Zalewskiemu — za zbiór reportaży literackich pt. *Traktory zdobędą wiosnę*.

W następnych numerach „Poradnika Bibliotekarza“ omawiać będziemy poszczególne pozycje nagrodzonych pisarzy.

DATY I WYDARZENIA

Podajemy wykaz ważniejszych dat i wydarzeń do wykorzystania w pracy bibliotecznej w miesiącu październiku:

2. X. Międzynarodowy Dzień Obrony Pokoju.
7. X. 1949 Powstanie Niemieckiej Republiki Demokratycznej.
12. X. 1943 Bitwa pod Lenino.
16. X. 1942 Powieszenie w Warszawie 50 bojowników PPR i GL.
20. X. 1891 Uchwalenie programu erfurckiego, pierwszego marksistowskiego programu w międzynarodowym ruchu robotniczym.
24. X. 1942 Odwet Gwardii Ludowej za 50 powieszonych — akcja na Cafe Club, Kawiarnię Dworcową i Nowy Kurier Warszawski.
24. X. 1918 Powstał Leninowski Związek Młodzieży Komunistycznej „Komsomół“.
24. X. 1948 W ZSRR uchwalono 15-letni plan zalesienia i nawodnienia stepowych rejonów europejskiej części ZSRR.
30. X. 1835 Powstanie pierwszej socjalistycznej grupy na emigracji w Anglii, złożonej z chłopów żołnierzy, zwanej „Gromada Grudziąź“ i „Lud Polski“.
7. XI. 1917 Rocznicą REWOLUCJI PAŹDZIERNIKOWEJ“.

Redaguje: Komitet Redakcyjny.

Wydawca: Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich

Adres redakcji i administracji: Warszawa, Koszykowa 26.

Warunki prenumeraty: Półrocznie 170 zł; rocznie 300 zł. Cena n-ru 30 zł. Należność za prenumeratę wpłacać do P.K.O., na konto Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich I-1792/113 z zaznaczeniem: „Poradnik Bibliotekarza“ — prenumerata.

Warunki prenumeraty zbiorowej do uzgodnienia z administracją.
